

DE LEIDSCHÉ PEUERAAR.

Een Leyenaar sprak eenmaal Charon aan:
 „Ik bid u, bootsman! hoor mijn beden!
 Zoo 'k eenmaal in uw schuit moet treden,
 Oeh, laat het zijn by donkere maan!
 Indien 'k mag peuren uit uw bootjen,
 Krijgt gy de helft van 't waterzootjen:
 En 'k wijs U bovendien den grond,
 Waar ik mijn vetste wurmen vond.”

Studenten Almanak, 1836.

et wapen der stad Leiden, vertoont de sleutels van St. Pieter. Een onvergefelijke misslag! Het had zijn vischnet moeten wezen. Het is de stad der visscherij. Ook de Academiestad, óók de stad der Egyptische Farao's, óók de stad van bul en bolussen, maar buiten en boven

dat alles, de stad der visschers. — Nader haar van den kant der Hoo-gewoerts-, der Koe-, der Witte-, der Rhijnsburger-, der Marepoort of van welke poort gij wilt, overal wappert u van de leuning der poortbrug een opgeheschen totebel tegen. — Wandel de Leidsche singels rond, geen drie boomen zult gij zien, of gij ziet bij den derden een hengelaar, in das, jas, en gras gedoken, een neuswarmer in den mond, aan zijn

rechterhand een kluit vuilgeworden vischdeeg, aan zijn linker drie of vier zieltogende blikjes. Bezoek Leiden bij hoog water, gij zult de lieden van den Apothekersdijk en de Oude vest in flagranti delicto verrassen, daar zij bezig zijn in hun voorhuizen de binnengespoelde stekelbaarsjes te verschalken. Hoor Leiden in de vergaderzaal der Edelmogenden, gij zult het met hand en tand hooren ijveren tegen de droogmaking van het Haarlemmermeir, op grond van het overoud eigendom der stad op een gedeelte van het vischwater.

Als ik echter zeide dat de stad Leiden een vischnet voeren moest, noemde ik het gepaste, maar het meest gepaste nog niet. Ik sprak van het net, om bij St. Pieter te blijven; maar zoo gij mij vraagt wat het eigenlijk wezen moest? een paar gekruiste hengelrieten, een paar vischhoeken *en sautoir*. Het is zelden om den visch dat men te Leiden vischt; het is om het visschen, en de langzaamste genieting van dit genot is de beste. Niet om met een enkelen trek van het zegen, een tweemaaldaagsch ophalen van een schakel, of met zethengels, die hun dienst doen, terwijl gij slaapt, een macht van „schubbig watervolk” bijeen te brengen, is het den echten Leenaar te doen. De zaligheid van het *nop* hebben, van het trillen, indoopen, onderduiken van den dobber, van het zien zuigen van een langwijlig aaltje, het leuteren van een zeurig postje aan den onmerkbaeren hoek, is hem genoeg. Katvisch is hem even welkom als doop- en waterbaars. Katvisch is den Leenaar dierbaar! Al wat aan den angel bijt, en met bloedige kieuwen en half uitgeboorde oogen van den angel kan worden afgescheurd — ziedaar wat hem gelijkelijk gelukkig maakt. — „Een hengelaar kan geen goed mensch zijn,” heeft Lord Byron gezegd, maar de Leenaar heeft één troost: „'en slecht minsch die 't zait!” Mij dunkt ik hoor het hem antwoorden.

Van Engelschen gesproken! Zij hengelen met geschilderde vliegen, om niet bij iedere vangst een *dubbele* wreedheid te doen. Wat zouden zij wel zeggen van de gruwzaamheid, waartoe zich de Leenaar in staat gevoelt, als hij den peurstok gereed maakt? — *Please Sir!* volg mij in deze achterbuurt. Het heet hier de Kamp. Kijk eens, zoo gij kunt, door dit groene vensterglas naar binnen. Wat ziet gij? — „Ik zie een vrouw met de haren door de muts, die kleine ronde koekjes bakt.” — Best; van water en meel met een beetje olie. Het is voor de lui voor wie een oortjesbroodje te duur is op eens. Het is de vrouw

van den Leidschen Peuëraar. Ziet gij haar man niet? — „*Yes*; die *fellow* met een slaapmuts op, in een duffelsche jas?” — Dezelfde. Het is de Leidsche Peuëraar in eigen persoon. Een karakter dat in deze stad alleen gevonden wordt. De linkervleugelman van de opgaande linie van Leidsche visschers. De verwerpelijste vorm waaronder zich de algemeene hengelliefhebberij voordoet. Wat doet hij? — „Hij rijgt iets aan een touw, dat hij uit een rooden pot haalt, iets langs, iets smerigs.” — Recht zoo! het zijn pieren, *Sir!* niets dan pieren, pieren van het echte soort, met gele kransjes om de koppen. In dien pot zijn meer dan honderd pieren, en zij worden door zijn nijvere handen aan een vrij dik snoer geregen, bij de kop in en de staart uit.

Straks zult gij hem van deze pierenguirlande een soort van kwast zien maken, niet ongelijk aan het uiteinde van een bloedkoralen bayadère. Met deze wormenfranje wordt gevischt; dat heet peuren; en deze zonderlinge passementmaker heet de peuëraar! „*Horrible, horrible, most horrible!*” — „Net niet!” zou de peuëraar antwoorden, indien hij u verstond: „Net niet, jou vreemde stoethaspel; want door die weg krijgen de(n) alen geen hoek in der gezicht. Ziejewel, je kent alle dingen tweileidig opvatten.” — Het plat Leidsch is leelijk, en het Leidsch van den peuëraar is het platste.

Als de maan donker is, gaat de peuëraar tegen het vallen van den nacht uit, met een lantaarn onder den arm, en zijn korten peurstok, waarvan de bovenbeschreven wormentroetel af moet hangen, in de hand, de blauwe slaapmuts op 't hoofd, den duffelschen jas aan; klompen aan de voeten, een „paip in zen hoofd”. In zijn zak berust een groote flesch jenever, en in zijn tabaksdoos bewaart hij een briefje, waarin de commissaris der politie van Leiden getuigt, dat de daarin genoemde peuëraar geen schelm is, en misschien wel geen hout kapen zal, al komt hij met zijn schuitje wat dicht onder een zaagmolen. Zoo wandelt hij naar het een of andere kroegje, waar hij, volgens afspraak, een anderen peuëraar vindt, en na nog gauw voor „drie cintjes” genomen te hebben, begeven zich de collega's naar hun gemeenschappelijk schuitje, een klein plat vaartuigje, dat zij met riemen en een gerafeld stuk doek, onder den geusurpeerden titel van zeil, aan een stok opgestoken, in beweging brengen. Zoo ras men een goede ligplaats gevonden heeft, wordt het zeil gestreken, het anker geworpen, een rietmat tegen den wind opgezet, en het peuren neemt

een aanvang. Het is een aesthetisch ding. Het komt hier alleen aan op het gevoel. De kunst van peuren bestaat in het zachtjes op en neder bewegen van den peurstok, waardoor de verlokkelijke wormenfranje in een gestadige onrust is; en telkens als des peuëraars fijngevoelige vingertop, — neen! als zijn *hart* hem zegt dat hij *beet* heeft, slaat hij op, en het verschalkte aaltje spartelt in de schuit. — En zoo ras het vischwater daar ter plaatse is uitgeput, wordt het zeil geheschen en een andere ligplaats opgezocht. Zoo dwalen de peuëraars over Rijn, Zijl, Leidschevaart, Haarlemmermeer, ja, komen dikwijls tot zeer nabij de hoofdstad, en nacht op nacht wordt er gesleten in rusteloos gepeur.

„Hoe zuur wordt dat eerlijk stuk brood gewonnen!” Dank voor uw medelijden, Mevrouw! het doet uw hart eer aan. Maar geloof nooit dat het dezen lieden om brood te doen is. Uw edel hart waant dat hier voor vrouw en kroost wordt gezorgd, met opoffering van nachtrust en gemak. In het minst niet. Er is een test met vuur, er is zout, er is een koekepan aan boord. De aal wordt op de plaats gevild, gesneden, gebraden, en door het vriendenpaar, onder rijkelijke bevochtiging met Schiedamsch vocht, gegeten, terwijl de vrouw haar centskoekjes bakt en zelf met haar kinderen honger lijdt. Daarom ook, als deze Ulyssessen na hun langen zwerftocht eindelijk hun huisgoden weder komen opzoeken, worden zij gewoonlijk door hun getrouwe Penelopes met den vereerenden titel van *Luibak!* begroet, een liefdenaampje, hetwelk deze teederen voor haar dierbare wederhelften hebben uitgedacht. „*Luibak!*” heet het van haar bespraakte rozelippen: „*Luibak! kom je weer oit je smulschoit?*” want deze naam draagt het peurvaartuig in den huiselijken kring.

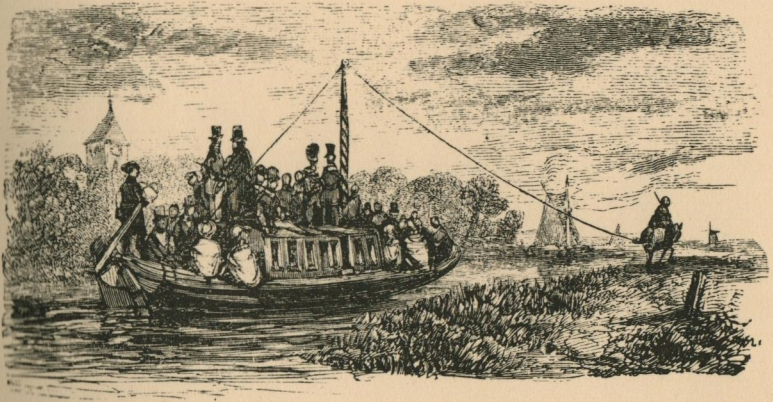
HILDEBRAND.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren. Het is verschenen in 1945 doch werd vroeger reeds en gedrukt in 1941. De uitgave werd door de Duitschers verboden omdat er eenige gedeelten van de Camera Obscura van Nicolaas Beets in zijn opgenomen, welk boek door de Duitschers verboden was wegens een anti-Duitsche uitlegging, die hierin zeer schijnt voorte komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“. De Duitschers hebben in 1941 het recht willen vereenigen doch dit is tijdelijk „aangehouden“. De natiezen der Leekening hebben zij echter kunnen aethedalen en deze werden vereenlijd, waardoor werdrekken van deze oude Leekeninge weder uitgeplaten zijn. Gelukkig waren de afdrucken, die haadig waren van de bovengesemde 150 exemplaren gues en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiker.